

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Hyvinkään kaupungin näkökulmasta uudistusta oppimisen ja koulukäynnin tukeen pidetään tarpeellisena, jotta tuen järjestäminen sekä sen toteuttaminen selkeytyy ja yhtenäistyy. Esitetty uudistus tuo kuitenkin mukanaan isoja toiminnallisia muutoksia, joiden takia aikataulu nähdään hyvin tiukkana käytännön toteuttamisen kannalta. Esimerkiksi vuoden lisäaika valmisteluun ja yhtenäisten toimintamallien luomiseen edesauttaisi siirtymän onnistumista.

Esitetty luonnos kokonaisuudistuksesta jättää vielä epäselvyyksiä muun muassa rahoituksen muodostumisessa, tuen seurannasta ennakoivien tukitoimien osalta sekä oppilaiden yhtenäisestä oppimisen ja koulunkäynnin tuesta varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Käytettävä tuen termistö sekä määritellyt asiakirjat tulee olla selkeitä ja yhtenäisiä, jotta tulkinnanvaraa ei jäisi.

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisuudistus tarkoituksenmukainen?

Esitetty kokonaisuudistus nähdään tarkoituksenmukaisena, siirryttäessä kolmiportaisesta tuesta ennakoiviin ja yksilöllistettyihin tukitoimiin. Nämä tukitoimet tulee kuitenkin määrittellä selkeästi, jotta esimerkiksi nykyisten tehostetun tuen oppilaiden sijoittuminen uudessa kokonaisuudessa ei tuota epäselvyyksiä ja kohtuutonta lisätyötä arvioinnin osalta.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Ennakoivat tukitoimet niin rahoituksen näkökulmasta kuin tukitoimien suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan osalta nähdään epäselvänä. Luonnoksessa esitetään, että ennakoiviin tukitoimiin olisi varattava vähintään 0,127 opetustuntia viikossa per koulun oppilas. Tämän kaltainen tarkka sääntely asettaa oppilaat opetuksen järjestäjän ja valtakunnan tasolla eriarvoiseen asemaan. Resurssointi saattaa kokonaisuudessaan mennä esimerkiksi kielelliseen tukeen, jolloin muut oppilaat saattavat jäädä ilman tarvittavia tukiresursseja. Tällöin lain määrävelvoite täyttyisi, mutta tuki ei välttämättä

kohdennu oppilaille tarpeen mukaisesti. Onko esityksessä ajateltu, että 0,127 kerroin tulee uutena resurssina tämänhetkisen resurssin lisäksi? Kerroin tulisi olla opetuksen järjestäjäkohtainen, mutta mikäli esitetyn kaltainen sääntely tulee voimaan, opetuksen järjestäjälle tulee korvata aiheutuneet kustannukset täysimääräisesti kuntien valtionosuuksissa.

Ennakoivien tukitoimien osalta lakiesitys ei huomio riittävästi käyttäytymisellään oirehtivia oppilaita. Esitetyn mallin ei nähdä tuovan heille tukirakennetta, koska uudistuksessa korostetaan ryhmään annettavaa tukea. Käytöksellään oirehtivat oppilaat eivät välttämättä pysty opiskelemaan isossa ryhmässä. Lisäksi, mikäli tukiopetukseen osallistuminen säilyy edelleen ”vapaaehtoisena”, ei ennakoivia tukitoimia päästä välttämättä toteuttamaan. Tällä hetkellä moni oppilas ei hyödynnä heille tarjottua tukiopetusta.

Esitetyssä uudistuksessa todetaan, että opetuksen järjestäjän tulisi järjestää ennakoivia tukitoimia suunnitelmallisesti, mutta että ne eivät edellytä oppilaskohtaista arvioita, hallintopäätöstä tai suunnitelmaa. Tässä korostetaan lukuvuosittaisia, ryhmissä toteutettavia toimia. Luonnoksen kirjaukset koetaan hieman epäselvinä etenkin sellaisissa tilanteissa, joissa tulisi arvioida oppilaiden kehitystä ja perustella tehtyjä toimia etenkin ristiriitatilanteissa huoltajien kanssa. Lisäksi herää kysymys, miten tukitoimet on ajateltu toteutuvan esiopetuksessa?

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Oppilaskohtaisissa tukitoimissa määritetty viiden oppilaan rajaa ei nähdä toimivana ratkaisuna. Määritellyt viiden oppilaan raja on ymmärrettävissä eri tavoin ja sitä tulisi vähintään opetussuunnitelman perusteissa tarkentaa. Lisäksi mikäli tämä viiden oppilaan ryhmäkohtainen raja voitaisiin ylittää vain lukukausittain lukuvuoden sijaan, aiheuttaa se monia haasteita esimerkiksi koulun tilojen ja lukujärjestysten osalta. Tämän kaltainen raja voi johtaa jopa segregaatian lisääntymiseen, jos erityisluokissa opiskelevien oppilaiden integroituminen estyy kyseisen viiden oppilaan rajan vuoksi.

Esitetyssä kokonaisuudistuksessa koulunkäynninohjaajien rooli oppilaiden tukemisessa on jäänyt erittäin vähälle huomiolle. Tällä hetkellä heidän merkityksensä oppilaiden tukemisessa on tärkeä ja siksi myös tässä kokonaisuudistuksessa se tulisi huomioida ja kirjata.

Koulun lykkäyksestä luopumista ei välttämättä nähdä hyvänä asiana. Varsinkin loppuvuodesta syntyneille lapsille koulun aloittamisen lykkäys on nähty hyvänä vaihtoehtona.

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Hallintopäätösten osalta sääntelyehdotukset koetaan tarkoituksenmukaisina. Asiakirjojen kohdalla jää kuitenkin epäselväksi, tuottaako yksi suunniteltu selvitys lopulta saman määrän työtä kuin

nykyisin laadittavat tuen asiakirjat? Lisäksi epäselvyyttä heräsi siitä, kuinka usein asiakirjoja tulee päivittää ja seuraako sama asiakirja oppilasta koko peruskoulun. Kun ennakoivista tukitoimista ei tehdä päätöstä, miten ratkaistaan tilanteet, joissa koulu ja huoltaja ovat eri mieltä ennakoivista tukitoimista ja niiden toteuttamisesta?

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Esitetystä oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistuksessa kustannusvaikutukset näyttävät olevan alimitoitettut eivätkä vastaa eri opetuksen järjestäjien tarpeita. Tämän takia syntyvät kustannuserot tulee huomioida ja tarkastella opetuksen järjestäjäkohtaisesti. Uudistuksesta aiheutuvat kustannukset tulee korvata opetuksen järjestäjälle täysimääräisinä.

Uudistuksen ei nähdä tukevan oppilaiden kokonaisvaltaista kasvatus- ja koulutuspolkua varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja sieltä toiselle asteelle. Tiedonhallinnan ja tuen toteuttamisen ei nähdä olevan yhtenäistä. Näiden lisäksi esityksessä ei ole otettu kantaa uudistuksen vaikutuksista Kelan tukiin sekä aamu- ja iltapäivätoimintaan, johon erityisen tuen oppilailla on oikeus osallistua.

On vaarana, että opiskeluhoitopalvelut loittonevat entisestään koulun arjesta, kun heiltä poistuu velvoite olla mukana pedagogissa prosesseissa. Lisäksi hyvinvointialueille tulee ohjaavalta taholta paljon yksilötyötä, jolloin yhteisölliselle työlle kouluissa jää vähemmän aikaa.

Uudistuksen myötä toiminta-alueittain opiskelevien määrä tulee todennäköisesti kasvamaan.

Esitetyn oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistuksen vaikutukset nykyiseen S2-opetuksen rahoitukseen tulisi myös tarkentaa.

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

- o Esitetyt kirjaukset konsultatiivisesta sairaalaopetuksesta nähdään ristiriitaisina, koska tukitoimet kuuluvat terveydenhuollon piiriin, eivät koulujen järjestettäviksi. Opetuksen järjestäjälle ei kuulu sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen toteuttaminen.
- o Esiopetuksen kertaamisen mahdollisuus tulisi säilyttää. Hitaasti kypsyneet loppuvuoden lapset ovat hyötäneet lisävuodesta esiopetuksessa.
- o Muutokset nykyiseen rahoitukseen (vammat, sairaus tai toimintakyvyn puute) on selkeä huononnuksena nykyiseen. Esitetyt muutokset tulee korvata opetuksen järjestäjälle täysimääräisenä.
- o Nykyisen perusopetuslain 18§ korvaavat uudet lait kaipaavat tarkennusta. Täsmennystä kaipaavat myös luonnostekstit oppimäärien rajaamisesta (mm. kyseisen vuosiluokan tavoitteiden

mukainen rajaaminen vs. edellisten vuosiluokkien tavoitteet) ja omien opintokokonaisuuksien mukaan opiskelusta.

- o Lakiesityksessä käytettävät termit tulisi määritellä lakiesityksen yhteydessä. Esimerkiksi erityisluokka-termi koetaan leimaavana.
- o Esitetyn uudistuksen toteuttamiseksi opetuksen järjestäjät tarvitsevat yhtenäiset, valtakunnalliset ohjeistukset ja lomakepohjat.
- o Vain yhdenlainen erityisopettajan kelpoisuus mahdollistaisi paremmin erilaiset joustavat ratkaisut.
- o Aikataulu uudistuksen toteuttamiseksi hallitusti on liian kireä.
- o Kokonaisuudessaan uudistuksen vaikutukset opetuksen järjestäjälle on korvatta täysimääräisesti.

Heikura Mika
Hyvinkään kaupunki